

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Olga Tyburc- Żelazek

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2023 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
w sprawie A. H.

skazanego z art. 209 § 1a k.k.

kasacji Prokuratora Generalnego wniesionej na korzyść oskarżonego
od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej z
dnia 11 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 1146/21,

**uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i sprawę przekazuje
Sądowi Rejonowemu w Dąbrowie Górniczej do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej wyrokiem nakazowym z dnia 11 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 1146/21, uznał A. H. za winnego tego, że w okresie od 16 listopada 2018 r. do 25 czerwca 2021 r. w D. uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego na rzecz uprawnionej W. H., określonego co do wysokości ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Sosnowcu w dniu 3 września 2015 r., w sprawie o sygn. akt IV RC [...], gdzie łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości

stanowiła równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych, czym naraził w/w uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, czym wyczerpał znamiona występku z art. 209 § 1a k.k. - i za to skazał go na karę 2 lat ograniczenia wolności w postaci wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym. Nadto, działając na mocy art. 72 § 1 pkt 3 k.k. w zw. z art. 34 § 3 k.k., Sąd zobowiązał oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łóżenia na utrzymanie W. H.; rozstrzygnął również w przedmiocie kosztów sądowych i na mocy art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego z obowiązku ich ponoszenia (k. 89 - akta o sygn. II K 1146/21).

Wobec braku sprzeciwu uprawnionych stron, którym prawidłowo doręczono odpis orzeczenia (k. 90-91 i k. 4 załącznika adresowego - akta o sygn. II K 1146/21), przedmiotowy wyrok nakazowy uprawomocnił się w dniu 10 lutego 2022 r. (k. 93).

Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. kasację nadzwyczajną od tego wyroku wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok w całości na korzyść skazanego.

Na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na wydaniu wobec A. H. w dniu 11 stycznia 2022 r. wyroku w postępowaniu nakazowym, który następnie uprawomocnił się w dniu 10 lutego 2022 r., mimo iż okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1a k.k. i wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przez oskarżonego czynu zabronionego, co w efekcie, z rażącym naruszeniem również art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., doprowadziło do skazania A. H. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k., popełnione w okresie od dnia 16 listopada 2018 r. do dnia 25 czerwca 2021 r., podczas gdy za ten sam występki na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej, popełniony w okresie od 16 listopada 2018 r. do 18 lutego 2021 r., oskarżony został już skazany wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Sosnowcu z dnia 31 grudnia 2021 r., w sprawie o sygn. akt IX K 1251/21, który to wyrok uprawomocnił się w dniu 2 lutego 2022 r.

W konkluzji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku nakazowego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Dąbrowie Górniczej do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się być w sposób oczywisty zasadna, co pozwalało na rozpoznanie jej w trybie art. 535 § 5 k.p.k. i uwzględnienie w całości.

Jak wynika z akt niniejszej sprawy, Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej w wyroku nakazowym z dnia 11 stycznia 2022 r., w sprawie o sygn. akt II K 1146/21, przypisał oskarżonemu popełnienie przestępstwa niealimentacji w okresie od dnia 16 listopada 2018 r. do dnia 25 czerwca 2021 r. na szkodę małoletniej pokrzywdzonej W. H. (k. 89). Tymczasem na mocy wyroku nakazowego wydanego w dniu 31 grudnia 2021 r., w sprawie o sygn. akt IX K 1251/21, przez Sąd Rejonowy w Sosnowcu, ten sam oskarżony za uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego na szkodę tej samej małoletniej pokrzywdzonej został już prawomocnie skazany za popełnienie przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. w okresie od 16 listopada 2018 r. do dnia 18 lutego 2021 r. na karę roku i trzech miesięcy ograniczenia wolności, z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym (k. 143 akt IX K 1251/21).

Z zestawienia okresów występku niealimentacji, przypisanych oskarżonemu na mocy opisanych powyżej orzeczeń, tj. wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej w sprawie II K 1146/21 (od dnia 16 listopada 2018 r. do dnia 25 czerwca 2021 r.) oraz wcześniejszego chronologicznie wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Sosnowcu w sprawie IX K 1251/21 (od 16 listopada 2018 r. do dnia 18 lutego 2021 r.) wynika wprost, iż zaskarżony niniejszą kasacją wyrok nakazowy ustalił czas popełnienia przez skazanego występu z art. 209 § 1a k.k. tak, że w całości pokrywał się on z uprzednim prawomocnym skazaniem, a nadto wykraczał poza ten okres (od 19 lutego 2021 r. do 25 czerwca 2021 r.). W obu orzeczeniach Sądów Rejonowych - w Dąbrowie Górniczej i w Sosnowcu - chodzi przy tym o to samo zobowiązanie oskarżonego określone ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Sosnowcu w dniu 3 września 2015 r., w sprawie o sygn. akt IV RC [...], i - jak już zaznaczono – tego samego pokrzywdzonego. Rozpoznając niniejszą sprawę w trybie art. 500 § 1 i 3 k.p.k. Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej dopuścił

się rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego. Nie dopełnił bowiem ustawowego obowiązku wszechstronnej weryfikacji okoliczności sprawy i w efekcie zaniechał poczynienia prawidłowych ustaleń w przedmiocie całej faktycznej i prawnej sytuacji oskarżonego, nieprawidłowo ustalając okresy niealimentacji, za jakie A. H. mógł zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Nie było możliwe orzekanie w trybie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., jeżeli na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego budziły wątpliwości – a w niniejszej sprawie istniały wątpliwości co do przyjętych w akcie oskarżenia czasokresów niealimentacji, które jasno wynikały z analizy akt sprawy. Jednocześnie wskazać należy, że uprzedni wyrok nakazowy w sprawie o sygn. akt IX K 1251/21, został wydany przez Sąd Rejonowy w Sosnowcu zaledwie kilkanaście dni wcześniej, bo 31 grudnia 2021 r. i uprawomocnił się już po wydaniu kwestionowanego orzeczenia, bo w dniu 2 lutego 2022 r. Z tych też względów, w sposób oczywisty nie mógł figurować w danych Krajowego Rejestru Karnego wg stanu na dzień orzekania przez Sąd *meriti*, tj. 11 stycznia 2022 r. (k. 68 - 70).

Postępowanie nakazowe jest instytucją prawa procesowego, której stosowanie zastrzeżono do najbardziej oczywistych przypadków, to znaczy takich, w których zebrany materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych zastrzeżeń co do winy i okoliczności popełnienia zarzucanego czynu. Wymóg ten oznacza w szczególności brak wątpliwości co do tak zasadniczych kwestii, jak realizacja przez oskarżonego wszystkich znamion zarzucanego mu czynu wymienionych w konkretnym przepisie typizującym dane przestępstwo, jak również wyczerpanie pozostałych warunków odpowiedzialności karnej, ujętych w części ogólnej kodeksu karnego (*zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 lutego 2021 r., III KK 401/20, LEX nr 3189138; z dnia 16 kwietnia 2019 r., IV KK 423/18, LEX nr 2663898*). Niemożliwe jest też dokonywanie zmiany opisu czynu w stosunku do aktu oskarżenia (nie można bowiem przeprowadzać własnego postępowania dowodowego). Tymczasem nie można było w tej sprawie orzekać bez dokonania zasadniczych zmian w podstawie zarzutów przedstawionych w akcie oskarżenia. W tym kontekście wskazać należy, że uprzednie prawomocne skazanie za tożsamy fragment czynu zabronionego stanowi stan obiektywny. W rezultacie, nawet jeżeli

uchybiecie w kwestii ustalenia tej okoliczności nie jest zależne od wiedzy sądu rozpoznającego sprawę, to wyrok taki – jako wadliwy w sposób oczywisty – winien zostać uchylony. Przy czym w sytuacji, gdy przypisany oskarżonemu występki uchylenia się od alimentacji wykracza poza okres objęty uprzednim prawomocnym skazaniem (w sprawie Sądu Rejonowego w Sosnowcu o sygn. akt IX K 1251/21), nie skutkuje to zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci *rei iudicatae*.

Reasumując, Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegającego na wydaniu wobec A. H. w dniu 11 stycznia 2022 r. wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo, że okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu z art. 209 § 1a k.k. oraz wina oskarżonego, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego budziły wątpliwości w odniesieniu do czasu popełnienia przez oskarżonego czynu zabronionego. W efekcie doszło też do rażącego naruszenia art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k., co doprowadziło do ponownego skazania A. H. za czyn z art. 209 § 1a k.k., w dodatku, za ten sam fragment zachowania polegającego na niealimentacji na rzecz tej samej małoletniej pokrzywdzonej, popełnionego od 16 listopada 2018 r. do 18 lutego 2021 r.

Niewątpliwie zarazem pozostały do osądzenia czasokres mógł mieć istotny wpływ na wymiar kary ograniczenia wolności, orzeczonej wobec oskarżonego w maksymalnym wymiarze 2 lat, albowiem nieobjęty uprzednim prawomocnym skazaniem pozostał okres „jedynie” nieco ponad czterech miesięcy, zawierający się w granicach od 19 lutego 2021 r. do 25 czerwca 2021 r. W aktualnym stanie prawnym dla bytu przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. konieczne jest, aby łączna wysokość zaległości powstałych wskutek uchylenia się od wykonania obowiązku alimentacyjnego stanowiła równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące.

W rezultacie, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Prokuratora Generalnego, uchylił zaskarżony wyrok nakazowy i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Dąbrowie Górniczej do ponownego rozpoznania, gdyż dopiero prawidłowa ocena

realiów procesowych przedmiotowej sprawy pozwoli adekwatnie rozważyć zakres ewentualnej odpowiedzialności karnej oskarżonego A. H.

ał